

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Pontani De Immanitate

Pontano, Giovanni Gioviano

[S.l.], 1519

De immanitate quae versatur circa pastum & coenas

[urn:nbn:de:bsz:31-270824](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270824)

exugunt, Vnde & fellatores & fellatrices in turpi obprobrio sunt & appellatione foeda apud priscos, Qui vero genitalia huic infandae libidini per voluptatem accommodabant irrumare dicebantur, ipsi vero Irrumatores.

Sueton. Spintrias illos. Sic enim Tiberius Suetonio autore reperi- Spintriae q.
Lampri- tores monstruosi concubitus appellabat. Lampri- dius hac di-
dus stione vsus Libidinum, inquit, de Heliogabalo genera quaedam
inuenit, ut Spintrias veterum malorum vinceret, & omnes ap-
paratus Tiberij & Caligulae & Neronis vorat.

Sellariam. Quam idem Tiberius excogitauit sedem arcanam libidinum in quam vndique conquisiti puellarum & exolorum greges triplici serie connexi inuicem incestarent se coram ipso, ut aspectu deficientes libidines excitaret. Caeterum Sellaria Sellaria
loca sunt sessionum, in quibus sellae sunt ordinatim collocatae. Pro Exoleris autem hic accipit interpretes Cynedos adultiores.

De immanitate quae versatur circa pastum & coenas.

Parte hac explicata: quae ad infames pertinet atque execrandos concubitus: quibus referendis nesciam dolor ne maior mentem: an rubor animam affecerit: veniam ad pastum: per quem nonnunquam & ad immanitatem trahimur. Nam & res Veneris: & alimonia ipsa maxime nobis communis est cum belluis. Vtque illarum e numero alij atque alij natura aut pastus quosdam attribuit: aut abnegauit: sic & homini. A cuius ordine: atque instituto deflectere: quid nam est aliud: quam naturae ipsius rebellem fieri. Accessit generalibus naturae institutis cura etiam ipsa: quae rationis propria est: vnusque tantum hominis. Quocirca & leges coe-
Naturae re-
bellis

De Immanitate.

nis constitutæ sunt: nō modo quæ sumptibus modum imponerent; verum etiam quæ cauerent; ne quædam vlla in cibum via reciperentur. Nec nos condemnamus si qui fame coacti / aliquando ad esum murium: felium: talparum proruperint. Sed qui in maxima epularum opulentia: ciborumq; a natura ac lege constitutorum iubent condiri sibi aut felem: aut ciconiam: aut teterrimarum ferarū catulos. A qua quidem rationis declinatione: vsuq; communi hominum cœterorum qui edax voraxq; rapiatur: ignorem cur non & hic immanis sit ipse dicendus: & si tanta hæc ab natura ipsa declinatio ipsis minime in belluis cernitur: in quarū naturam verti per hæc ipsa iudicamur. Luxuriosum dices fuisse: fortasse & comedonem: immanem tamen neutiq; Oratorem Hortensium: q; primus sibi (vt proditū est) e Romanis pauonem parari in coenam iusserit. Et illud quoq; concesserim: vt studiosus idem perq; gulæ fuerit: & oppido nimis lautus: & conuiuialis: vt vero immanis nullo modo dederim. quamuis ad insuetos & intentatos ante cibos tractum illum: & præter hominum leges (vsu enim perpetuum hominum: legem voco) & præter necessitatem aut famis: aut morbi: quis neget? At patinas illas Vitellianas: ac Vitellij ipsius ventrem immanem si dixerim: iure fortasse dixerim: iure etiam Apicij voraginosam ingluuiem. Quali nō tanta gulæ vastitas:

Luxuriosus.
Comedo
Hortensius

Vsus perpetuus
lex dicitur.

Patinae Vitellianæ
Apicius

tanti patrimonij in ventrem congestio in immanitate: aut siquid immanitate ipsa hiantius videri possit: dehiscat. Fasianorum cerebella: lactesque murenarum: ac phœnicopterum iecinora toto quasi terrarum orbe conquisita (cum gulæ vicium atque immoderationem oppido quæ transgrediantur) videlicet immanitate carebunt: aut tetrapharmaca illa Ceioniana eadem carebunt infamia: Sed nos principum popinas desinamus perscrutari: de quorum differere in ventrem industria ac prodigiosa cum ipsi conductitium minime coquum habeamus: permittamusque iure illos suo uti: proque arbitrio moderari tam ingurgitosæ vastitatis provinciam: vniuersamque saporum ingluuiem. Dum eam tamen gulæ: ventrisque profunditatem velint sibi cum sacerdotibus quibusdam Cardinalibus Pontificibusque esse communem. Vescuntur & bruchis Æthiopes quidam & locustis. Fert hoc regio: fert usus ipse: propter rerum aliarum inopiã. Nequaquam tamen immanes ob earum esum Æthiopes. At immanis Italicus in tanta alimonie copia illis qui vescatur: qui pastus eius voluptate captus aut raritate: tanquam ad delicias ac palati lasciuientem titillationem: aut miluinã potius ad voluptatem decurrerit sitibundus ac famelicus. Fuerint tamen hæc: habeanturque ridicula quædam siue aberrantis naturæ: siue in gulam ac palatum resolutorum hominum. Apposuit Persarum immanissimus Rex

Fasiani cerebella
brum
Lactes murenarum.
phœnicopterum iecinora

Bruchus
Locustæ

De Immanitate.

- Harpalus Harpalo patri liberos epulandos: offensus ipse il-
lius optimis commonefactionibus ad regiae hu-
manitatis: placabilitatisq; dignitatem retinendā.
Atq; inter edendum subinde percontabatur: lau-
tæ ne essent epulæ: opiperum ne condimentum:
placeret ne ciborum concinnatio ac saporum: Vt
q; patrem ipsum plenum iam abunde vidit: libe-
rorum capita in lancibus afferri in mensam ante
oculos illius iussit: & an satis comiter acceptus es-
set interrogat, ne tibi fortasse Thyestæ illæ coenę
commentitię videantur ac fabulosæ. Ad aspectū
igitur tam foedum: immanem: incogitatum: regia-
amq; ad interrogationem (ne Harpali non recen-
seatur responsum) huiusmodi illud quidem fuit:
vt vultu q; maxime potuit composiro diceret: om-
nem apud regem coenam periucundam esse. Quo
circa in hoc tam nefario: nunq; ante alias comper-
to scelere Tragicum illud opportune ex Anneo
obijciam:
Quis Colchus hoc: quis sedis incertæ Scythia
Commisit: aut quæ Caspium tangens mare
Gens iuris expers ausa: non Busiridis
Puerilis aras sanguis asperlit feri.
Non parua gregibus membra Diomedes suis
Epulanda posuit.
Nec vero patrem: immanitatis damnabimus:
quippe qui ignorans deceptusq; epulabatur: incoe-
licitatem fortasse suam augurans: verum Solem

Seneca

Sol

ipsum miramur potius: non retrouertisse gressus suos: non obuoluisse profundissima etiam caligine radios: lucemque obtexuisse squaloribus: ne truculentissimi regis facinus tam immane videret: cocenamque adeo execrabilem. Arenis Cambyfes in *Cambyfes* medijs cum omnia victui necessaria defecissent: etiam fruticum atque herbarum radices: decimum quemque: militem sortiri in alimentum iussit: fame iraque pariter in præceps agitatus: donec parte exercitus amissa: parte etiam comesa: & ipse timuit: ne ad sortem vocaretur. Tradunt historiae populos quosdam alios sese in ignem coniecisse: alios *Att.* Quæ speciem immanitatis præ se ferant cum tamen non sint in genere immanitatis mutuis vulneribus inter se confectos: ne in hostium potestatem viui peruenirent: alios iacta sorte inter ciues: aliorum morte vitam remanentium sustinuisse. Immanitatis tamen hi carent crimine. neque enim finis eorum ac propositum fuit aut cruentatio: aut vindicta: aut voluptas aliqua inde quaesita. Itaque ad atrocitatem potius ac pertinaciam referenda: tamen non exigua e parte ad id spectare cernitur: quo ea ratione hosti voluptas eripiatur: qua in re ira potissimum sibi locum facit. *De his vide autorem in li. primo de prudentia* Accedit tamen & consultatio & electio: consensusque civium omnium: qui legem quasi quandam videatur constituere. ut non ex ira: indignationeque magis quam publico ex decreto id fecisse intelligantur. Nam qui se ipsos conficiunt aut gladio: aut inedia: aut veneno: in his partim ignavia ac meticulositas:

Att.
Quæ speciem
immanitatis
præ se ferant
cum tamen non
sint in gene-
re immanita-
tis

*De his vide
autorem in
li. primo de
prudentia*

De Immanitate.

partim vitæ tædium ius exercet suum: partim ve-
lania: aut furor. Vt quamuis actio ipsa iudicari im-
manis possit: illi tamen ipsi immanes suo ac pro-
prio nomine minime fortasse sint dicendi.

SCHOLIA.

Hortensius
Hortensius

Oratorem Hortensium. Hic in eloquentiæ campo Cice-
ronis æmulus fuit, vel huius magis Cicero, quem tamen breui
superauit. Hortensius & Hortensius sicut Megalensia & Mega-
lesia utroq; modo huiuscemodi nomina dicuntur, Ex ortho-
graphia Velij tum etiam exemplo marmorum antiquor;.

Piscinarij

Quod primus. Marcus Varro de agricultura lib. 3. scri-
bens de pauonibus in villa nutriendis sic ait. Primus hos, Q.
Hortensius augurali coena dicitur posuisse. Quod potius factu
tum luxuriose q; seuerè boni viri laudabant. Sed & Macro-
bius cap. 7. 3. satur. de eodem sic, Hortensius platanos suas vi-
no irrigare solebat adeo, vt in quadam actione quam habuit
cum Cicerone suscepta precatio a Tullio postulasset, vt loci
dicendi permuraret secum. Abire enim in villam se ait vinum
platano quã in Tusculano posuerat suffundere velle. Fuit præ-
terea vestitu vitæq; mollis. Nam ut bene amictus iret faciem
in speculo quærebat, vbi se intuens togam corpori sic applica-
bat, vt rugas nō forte sed industria locatas artifex modus ad-
stringeret, & sinus ex composito defluens modum lateris ame-
biret. Is quondam cum incederet elaboratus ad speciem, cole-
legæ de iniurijs diem dixit, quod sibi in angustijs obuius of-
fensu fortuito stricturam togæ destruxerat, capitale putauit
quod in humero suo locum toga mutasset. Hunc & L. Philip-
pum quod lauticiæ præsertim piscinarum delectarentur, Cice-
ro Piscinarios vocare solebat.

Patinæ Vi-
tellianæ

Patinas Vitellianas. Refert Plinius li. 35. cap. 12. Aulum Plinius
Vitellium in principatu suo ducentis sextertijs, vel vt alij ta-
lentis decem patinam condidisse, cui faciundæ fornax in cam-
pis exædificata erat, eoq; luxuriam peruenisse vt etiam ficti-
lia pluris constent q; Murrhina. Budeus hunc excutit locū Pl-
nij li. 4. de Asse. Tacitus quoq; de luxu Vitellij loquens li. 17 Tacitus

ipse abunde raturus, Si presentibus frueretur, nec in longius con-
sultans nonies milites festertum paucissimis mensibus inter-
uertisse creditur.

Ventrem immanem. Et Tranquillus eum appellat homi-
nem profundæ non modo sed intempestivæ quoque ac sordidæ
gulæ, ne in sacrificio quidem nunquam aut itinere villo temperas-
se, quin inter altaria ibidem statim viscus & farra pene rapta
e foco manderet.

Plinius

Iure etiam Apicij. Sermo est Amphibologicus instar io-
ci huius Ciceroniani. Ego coque tibi iure fauebo. Apicius Pli- Apicius
nio vocatur Nepotum gurgis, Libros autore Suida conscri-
psit de gula.

Lactes. Autore Prisciano sunt intestinorum partes, cuius sin-
gulare est hæc lactis. Lacte vero idem quod lac est. Nam an- Lactes
tiquissimi eodem autore sic protulerunt. Plaut. in Menechmis Lacte
Nec aqua aquæ nec lacte lacti crede mihi usque similius.

Tetrapharmaca. Apud prisicos pharmaca simplicia magis
in usu fuisse apud nos frequentius composita, Quæ illi tetra- Pharmaca
pharmacum, hecapharmacum, eneapharmacum dicebant.

Sueton.

Cæsoniana. De his nescio quid referre, puto locum depra-
uatum, & legendum Cæsonianis a Cæsonio prisico qui fuit Ti- Cæsonius
berio a voluptatibus. Autor est Suetonius.

Et locustis. Plinius non vno loco testatur populos quosdam
locustis vivere, sole siccatis, quo animante diuum Iohannem
Baptistam vicitasse constat, Attestatur Hierony. super Ionã
prophetam dicens, Quod mihi (inquit) videntur & locustæ
significare, quibus vesceretur Ioannes, infirmas habent alas
de terra quidem surgentes, sed alius non valentes euola-
re. Idem lib. 1. contra Iovinianum. Rursum orientales & Ly-
biæ populos quia per desertum & calidam eremi vastitatem
locustarum nubes reperiuntur, locustis vesci mors est. Hoc ue-
rum esse Ioan. quoque baptista probat. Sunt tamen quibus non
videtur esse simile vero Ioannes tam vili cibo usus fuerit. Quasi
vero magis conuenerit (vt Roterodamus ait) eum placentis
ac murenis aluisse. Adde quod apud Leuiticum inter animalia mun-
da & quibus vesci licitum fuit expresse numerantur. Porro brus-
chus vermiculus est haud dissimilis locustæ, herbas erodens,

De Immanitate.

siue alis tamen, Horum insectorum fixuram, ætatemq; refert Aristoteles cap. 28. & 29. lib. 5. de nat. animal.

Immanissimus Rex. Astyages, pete hystoriam ex primo Herodoti.

Thyestææ cenæ. In qua filij Thyestis sibi apponebant.
Ex Annæo. In Troade.

Seneca

Colchi
Scythæ
Anthropo-
phagi
Busyris

Quis Colchus hæc. Colchorum ferocia notissima est, item Scytharū, qui sub penitissimis septentrionibus ætatem agunt, corporibus hominum vescuntur, ideoq; nominantur Anthropophagi.

Busyridis. Busyris Tyrannus Ægyptius oram omnem Niloto adiacentem latrocinijs infestabat, hospitesq; enectos dijs sacrificabat. Auctor Diodorus.

Diomedes

Nec Diomedes. Thracum Rex in Tyrida oppido laceras carnes hominum equabus suis apponebat in præsepia, vt tradit Alexander Aphrodisæus. Nec est fabula mera, vt admodum Daniel Cremonensis, si attentam præstiteris eius lectioni fidem Ouid. in. 14. volumine repetit.

Daniel
Ouidius

De immanitate quæ venenis grassatur.

AT qui venenis grassantur: ñ mihi uidentur implese partes immanitatis omnes: siue ab iniusticia & fraude: siue ab auaritia atq; ambitione: siue ab odio ac vindicta: siue ab ira dolore: aut insita ab crudelitate: siue ab voluptate ac delectatione: siue ab metu: diffidentia: aut inuidia: siue ab habendi ac dominandi cupiditate: siue ab excogitationibus demum atq; inuentis: quippe qui & ingenio & natura: ac naturę ipsius rebus abutantur in hominum perniciem: mortescq; tam sceleratas ac calamitosas. Vt de ñs merito dici sin-